

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XIX.

V Ljubljani 20. prosenca 1866.

List 3.

Šola.

B. Šola gojilnica pa učilnica — neprecenjen dar Božji.

Učilnic zgolj samo za omikanje duhovnih zmožnost in pridobljenje vednost in umetnij, ki lajšajo in sladé zemeljsko življenje, serca pa ne boljšajo, rajše hujšajo, — tacih ajdovskih učilnic želé današnje dni že celo — kristjani, kateri pa živé tako, kakor so živeli in še živé naj bolj zreli in spačeni olikani neverniki starega in novega sveta, ki Boga popolno tajé pa služijo samo mesenemu molohu svojega života. Med pravimi kristjani so take učilnice nemogoče, zatoraj so zibnile o začetku keršanstva, in bi tudi nikakor ne oživele, ako bi se ljudje keršanske vere stanovitno deržali. Kristjan namreč veruje, da ima na tej zemlji samo malo časa bivati, še le po smerti ga čaka stanovitni dom, — srečen, če je delal tukaj dobro, nesrečen, če je delal hudo. Modrost mu tedaj vleva naj pred skerbeti za srečo na unem svetu, potem pa tudi za časno na zemlji. Kristjan pa tudi veruje, da je njegovo serce že od rojstva nagnjeno v hudo in zato rajše raste v njem plevel, kropive, osat in ternje pregreh, kakor pa zlata pšenica čednost in dobrih del. Žalostna resnica je tudi to, da hudo poženje človeka vedno zavira in ustavlja na poti keršanskega življenja, ter ga napeljuje v prepovedane djanja, pogrezuje v hudobije, zakopava v brezno grešnosti, ako ga človek ne zatira z vso silo že od mladih let. Poželjivost postane strast, ki spravi človeka v svojo oblast, kakor je jasno iz prednjega sestavka. Toraj je ravno ona naj globočja in naj nevarnejša rana romarju v obljubljeni deželo srečne večnosti, in zato jo mora tudi naj skerbneje manjšati in po moči zatirati. Ni je pa druge pomoči zoper to peklensko kačo, kakor keršanska izreja, ktera ji prav glavo tare. Te resnice prepričana začenja skerbna keršanska mati v mlado serčice milega deteta saditi zlato solnčnico pobožnosti ter ji prilivati s krepivno roso keršanskega duha, kateri o vsih delih in opravilih, o vsih priložnostih in prigodkih vidi in čuti Božjo pričujočnost, delavnost, dobroto in milost. Za brambo in podporo te pobožnosti so posebno spešne in zdatne svete navade, po ljubi materi privajene, in ravno zato mati neprenehoma in stanovitno otroke vadi, da gotovo o pravem času molijo, v cerkev zvesto hodijo k službi Božji, in sv. zakramente prejemati itd. Naj več poštenih kristjanov so menda ravno take od matere sprejete svete navade na pravem potu ohranile, in menda so jih tudi ravno te navade naj več od greha na pravo pot pripeljale: navada je železna srajca, ne samo v hudem, ampak tudi v dobrem. Ko seje mati seme pobožnosti v otrokovo serce, da bi kalilo ter spešno rastlo in sad obrodilo, pa že tudi začne poganjati ljulika prirojenih hudih nagnenj, strupena zel

poželjivosti. Vendar mati ji ne pusti rasti, hitro in brez odlašanja jo podkopuje in pleve, ker dobro vé, da se mlado drevce še prav lahko izpuli, odraslo in že vrašeno pa stane dosti truda in posla, ali pa se večkrat ne dá nikakor več izdreti. Ravnanje njeno v zatiranju hudoga nagnjenja in poželjivosti je sicer prav priprosto, vendar pa je po dosedanjih skušnjah naj bolje in zdatneje. Vadi namreč in tirja od otroka od prve zavednosti že urno vboganje, natančno pokoršino in premagovanje ali z lepo ali pa tudi z ostro in gerdo, če mehka in lepa ne pomaga, zakaj pokoršina in premagovanje ste podlaga prave izreje in začetek vsega dobrega. Zdaj mu pové, to ali uno ni prav, je greh; tako početje žali hudo hudo Boga, ljubega Očeta, ki daje jesti, piti, obleko, zdravje, življenje in vse, kar imamo; žali tudi Marijo Mater Božjo, angela varha; veselje pa dela hudobi v peklu in pelje tudi naravnost v strašni ogenj peklenški, to je, prav živo mu popisuje z ginjenim srcem in z materno skerblijivostjo prežalostne nasledke greha. Potem milo pa resno svari dete, naj se boji Boga; naj nikdar kaj tacega ne počenja; obeta mu marsikaj dobrega, če jo bode vbogalo, pa tudi ostro žuga s kaznijo, ako se bode prederznilo ljubega in dobrega Boga z grehom žaliti. Ako otrok ne mara dosti za nauk in žuganje materno, ona kaznuje njegovo nevbogljivost in nepokoršino kakor vé, da mu težko dé in kakoršna kazen se ji zdatna zdi, ter ga tako s silo nekoliko ukroti, potem pa še dalje uči in serce mehča.

Strah, da ne bi zgubil ljubezni in dopadajenja Božjega, pa trepet pred peklom, to so naj boljši pomočki zoper greh, naj zvestejši prijatli, ki človeka zmiraj in povsod spremljajo pa spodbadajo in priganjajo k dobremu, če ga tudi nikdo ne opazuje. Sila in pametna kazen ste dostikrat tudi potrebne, vendar le tedaj, ko se mora krotiti viharne nevbogljivost, živinska terma in svojeglavnost premagovati, pa potem se mora um prepričati, volja in serce mehčati in vncemati s podučevanjem, če hočemo koga v dobrem stanovitnega napraviti za vse njogove žive dni. Ojstrost in šiba sama brez prepričanja in mehčanja delate človeka dobrega na videz; ko mine oblast in strah, se začno kazati popred skriti rožički! Ko je dete v dobrem že nekaj bolj vterjeno, skerbno materno oko še vedno pazi, svari ter opominja o nevarnosti in potrebi; varuje ga prav posebno slabih zgledov in spridenih tovaršev, ki so dobrim otrokom to, kar dela slana in hudi mraz cvetečim rožicam. Vsemu nauku, vsim svarilom in opominjem pa primaka z rodovito roso neprenehoma goreče molitve in obseva s solncem keršanskega zgleda. In kako prečudno moč imajo materni nauki, svarila in zgledi! Kar mati uči, globoko v sercu obtiči, in če jih človek v viharne, posebno strastnem mladostnem življenju tudi morebiti

pozabi in zabrede na stranske pota, zbudé se in oživé pozneje, v letih bolj hladnih in mirnih, ter v novo pripeljejo zgubljeno ovčico k pravemu pastirju. Zatorej mati, ki daš otroku samo telesno življenje, dušnega pa ne, ker njegovo zrejo prepuščaš neobčutljivemu najemniku, ki pri tebi išče samo kruha zoper silo trebuha, oh mati ti neznano grešiš zoper prvo in naj imenitnišo dolžnost svojega stanu, ker ni ga človeka na svetu, kateri bi zamogel toliko in tako stanovitno serce otrokovo v naj prvi dobi k dobremu naklanjati, kakor dobra in skerbna mati sama. Stokrat toraj srečno dete, ki ima tako mater! Kakor cvetica solnčnica se bode oziralo v viharne pa nevarnem zemeljskem življenji neprenehoma od rane zore do poznega večera svojih dni proti Bogu, svojemu Solncu; le samo če ga nesreča zadene, da Boga kaj razžali, bo pobesilo žalostno glavico ter nagnilo skesano serce: Blagor pa tudi materi, která naj važnišo to dolžnost dopolni, da zredi po Božji volji v otročiču pravega kristjana! Mirno, zadovoljno in veselo ji je serce; življenje njeno v tej dolini solz lajša in slajša dobro, pokorno in poterpežljivo dete, dokler sladko in zaupno ne zaspi v Gospodu. Zravno keršanske odgoje mora skerbeti dobra mati tudi za telesne potrebe otrokove ter ga učiti ali sama ali po družih za življenje potrebnih del in opravil, vednost in umetnost, da si bode zamogel potreben kruh služiti. Vendar ena reč je kristjanu naj imenitnejša: rešiti svojo dušo. Zato mora mati vse misli in želje, ves trud in prizadevanje obračati v dobro izrejo, pa zravno vendar ne zanemarjati telesnih potreb. Ali Bogu se smili, da je malo malo taci mater! Dosti jih ne spoznava svoje dolžnosti; druge so prenevedne ali lene; nekatere preposvetne, premehke, pa tudi preterde; mnogim sirotam zlata mama prerano umre.

Kdo bo namestoval in popravljaj slabo in napačno to odgojo? Kdo bode po materno za sirote skerbeti? Šola, skor vselej in več del.

O preimenitna in veličastna naloga za šolo, ker ima biti prava, skerbna mati svojim šolarjem!

Šola ima teraj nalogo in sveto dolžnost, da nadaljuje in dopolnuje od staršev dobro pričeto odgojo, slabo boljša, napéno in krivo popravlja in ravna. O tem težavnem poslu se ima deržati priprostih pa po več stoletnih skušnjah poterjenih maternih vodilih, ki so dosedaj naj gotovši in naj boljši sad rodile. Ako se hoče ravnati po družih pravilih, ter drugač od matere do zaželenega namena dospeti, bode javalne kaj opravila in skor gotovo le piškavega sadu dobila, ali še celo strupenega in škodljivega. Kakor materi je tudi šoli prva in naj imenitnejša dolžnost ta, da mladost keršansko goji; zato mora po zgledu maternem v mlade serčica saditi solnčnico pobožnosti, ktero naj krepča in uterjuje z oživljavnim keršanskim duhom, pa gradi, brani in varuje pogina s stanovitno terdnjavo zdatnih keršanskih navad, ker Anže bo delal, kakor se je Anžek navadil. Dalje je šolina dolžnost ta, da uči pokoršine, premagovanja, samega sebe zatirati, kropive in ternje hude poželjivosti z lepo pa tudi z gerdo prav po materni navadi, kadar lepa ne izdaja; varovati ima izročene gojence slabih izgledov, nevarnih tovaršij, pa svetiti z lepim zgledom keršanskega življenja, ker beseda gine, zgled presune.

Šola, ki tako ravna, serce boljša in napeljuje k bogoljubnemu življenju, ravno s tim spolnuje naj imenitnišo dolžnost, gotovo nad polovico vsih svojih dolžnost; zravno se vé da mora tudi buditi in mikati dušne zmožnosti, pa učiti za življenje potrebnih reči, vednost in umetnost, da bode zamogli šolarji vsakdanji kruh lažje služiti. Šola mora zrediti dobre kristjane in poštene deržavljane.

Take gojilnice in učilnice skupej imenujmo šole po starodavnem in častitim imenu. One so sad svete naše vere, která neprenehoma tirja obrezovanje serca od hudih nagnjenj pa spolnovanje Božjih zapoved. Učitelji so bili za Bogom apostoli in njih namestniki, ki so to sveto vero oznanovali in razlagali. Prizadevali so se prvi kristjani v djanju spolnovati, kar so od teh svetih mož čuli, zato je bila vsaka keršanska hiša prava gojilnica, kakor vemo, da so takrat po angelsko živeli ter močnodušno vse nagnjenja do sveta in svetnih dobrot in sladkosti premagovali. Za sveti kerst pripravljene, pa tudi globlje učenosti želeče so posebni kateheti, odločene od družih, še posebej učili. Pri takem odločenem poduku so se tudi učili brati, pisati, peti itd., ker vse to je bilo potrebno za branje svetega pisma in zaznamovanje raznih reči, pa za petje psalmov in družih molitev. Tako so se keršanske šole pričele, širile in zboljševale po cerkvenih možéh, in imele so zmiraj poglavitni ta namen, da so ljudje jasnejše in natančnejše spoznavali nauk Kristusov, da so serca boljšale, voljo mehčile, to je, dobre kristjane gojile. Zravno so tudi obdelovale nauke, ki so bili ali prava potreba, ali vsaj dober pomoček, prvi namen doseči in tudi zemeljsko življenje lajšati. Šole tedaj s keršansko odgojo vadijo in urijo v dobrem, v premagovanji naj hujšega že prirojenega sovražnika, poželjivosti; ravnajo in gladijo pot v večno stanovitno domačijo, zato so z lučjo svete vere vred zares neprecejn dar Božji in vsak kristjan je dolžan napravo takih šol podpirati, pa skerbeti za njih obstanje po enakem potu, kakor za cerkev in mašnike.

Posebno današnje dni, ko starši nekaj zavolj mlačnosti, nekaj zavolj presilne skerbi za telesne reči otročjo odgojo zelo zelo zanemarjajo, so enake šole z onim keršanskim duhom prvih časov kervavo potrebne, če hočemo svojim naslednikom še kaj vere zapustiti. Skušnja pač uči, da keršanska šola življenje po veri močno podpira in zvikšuje, učilnica brez odgoje serca pa trosi mlačnost in vnešarnost za Božje reči.

Po odhodu „ljute pljukke.“

En dan v Ljubljani leta 1836.

(Spisal Jož. Kovačič.)

III.

Vsa učenost, umetnost in vse skušnje vsakterih zdravnikov so bile zastoj. Ravno to je pa derhal tako razkačilo, da kakor nekda v štirinajstem stoletji, ko je ljuta kuga morila po Evropi, je pripisovala to bolezen le sploh zavdajanju ali otrovanju. Tega obdolžé izmed vsih posebno zdravnike in vradnike, in ta nesrečna terma se iz Rusije v Pariz in od ondod tudi v Madžarijo zapodi. Čenčá se, da imajo zdravniki povelje ljudém, kar je naj več mogoče zavdajati, in ta bezumnost jih tako raztogoti zoper zdravnike, da jih veliko napadejo in neusmiljeno pomoré, vračila pa, ki so jih pri sebi imeli, kot strup raztrosijo, poteptajo in ugonobijo. Tako posebno v Rusii in na Madžarskem. V tej zadnji deržavi se spuntajo kmetje mesca velikega serpana 1831 in pri tej priči mnogo zdravnikov, plemenitašev in vradnikov ravno tako krivično napadejo kakor ljuto pobijejo. In pri tej neizrečeni nadlogi se skoraj nič ni mislilo na Boga in ne zmenilo zanj, ki je s svojo težko roko ljudstva šibal. In še več, ko se ta morivska kraljica leta 1832 mesca sušca v Pariz pridervi, sklene derhal jo prav šalno ter norčavo sprejeti in s francosko lahkomišelnostjo za nos voditi, ali prav tako ravnati, kakor ajdovski pesnik piše: „Flectere si nequeo superos. Acheronta movebo. — ako mi Bog ne pomaga, bom na pomoč klical vraga.“ Kajti, če je tudi kolera 29. sušca, to je, med stirdeset-

danskim postom svojo grozovito vlado nastopila, je Pariz kljubu temu toliko več se šemati, noreti in plesati jel. Nikdar poprej, sporočuje nekdo, ki je sam vidil, se niso plesila tako splošno obiskovale, kakor ravno v začetku kolere. Nezmerno se je po vsih plesiših krohotalo, godba vrešala in tulila, — malo da niso plesavci in plesavke oglušeli; v nespodobnih plesih se je vse vertilo in divjalo in sukalo, vmés pa z ledom ohlajene ali pa skorej vrele pijače zaporedoma in brez vsega pomišljika srebalo. Ali med tem da svoje razuzdane burke počenja, ravno tisti hip na nekem plesišu naj bolj divjaški harlekin (burkež) svojo krinko ali šemo raz obraza potegne, in kaj so vertoglavci vidili? — Lici ste mu sinjkasti, ubogo norče se zgrudi, — — vnebovpijoče zabavljanje mahoma potihne, prederzno veselje mine, vse omolkne. Ptujka začne svoje opravilo; mnogih plesavcev in plesavk, norcev in noric se dotakne, ki malo za tem v bolnišnici, ki se imenuje „Hotel-Dieu“, še ošemljeni svoj posvetni in pre nagli ték za vselej končajo. —

V Parizu derhal enako zažene in terdi, da vsa govorica zastran kolere je domišljena in bosa, da kolere ni in je tudi bilo ni. „Strup! strup! nas mori, ves živež je otrovan, zelenjava na tergu, kruh pri pekih, meso v mesnicah, vino v kerčmah. To ne more drugač biti!“ Tako vpijejo priletni ljudje, „zavdati nam hočejo, sej kaj takega se tudi v nar hujši dobi nekdanje rovarije ni zgodilo. Izdani smo in moramo ali za strupom ali pa gladi poginiti!“ — In zares, ta zaslepljena in terdovratna derhal si ne upa ne jesti in ne piti; vsa razkačena in obupana s pestmi namerja in žuga. — Dozdevalo se je, da prihaja mrak pred sodnjim dnevom. — Vsak neznan jim je zavdajavec in ga napadajo, sem ter tje sujejo in preiskujejo. Gorje mu, pri katerem se tudi še tako nedolžna reč najde! brez vse milosti blede smerti zapade. Videl sem, piše dalje sporočevavec, med takim nekoga nesrečneža, ki je pri sebi imel neko belo pa nedolžno šupo. Pobijajo ga kar precej, in ko v zadnjih zdihljajih zéva in pojéna, planejo kakor peklenške torke že priletne babe nanj, vlečejo coklje z ognjušenih nóg in telebajo in mlatijo čisto nedolžnega človeka po glavi, dokler duše ne izdihne; na to mu capudrajo oblačilo in ga tako raztlačijo in zmečkajo in poteptajo, da ni bil več človeku podoben, in še več, — izpulijo mu lase, odčehnejo mu ušesa, odtergajo nos in ustnici; — na vse zadnje mu pa še neki divjak verv okoli vratú zadergne, ga za seboj po ulicah vleče in na vse gerlo rujove: „Glejte! to je kolera.“ — Derhalsko kardelo se pa za njim vali, kriči, tuli in kolne, da se vse stresa! — Drugi dan se pa novica po zidovji nabita bere, da vsi reveži, ki so jih prejšnji dan tako grozovinsko pomorili, so vseprék nedolžni, da beli prah ali šupa, ki so ga pri sebi imeli, ni bilo družega kot kafr, klorin in še nekteri drugi pripomočki zoper kolero. Divja derhal, ki se je kakor smo omenili, kot vihar vzdignila in nedolžne kervi deležna storila, se čez to golo resnico zavzame in prestraši, se pomiri in nejevoljna s svojo ljutostjo se s skelečim srcem v svoje izbice splazi. Tu se je pač jasno dopričalo, kar pesnik piše, da nar strašnejši strah je človek v svoji zmoti. Po tem, ko je bila ta šiba Božja Francosko, Angleško in severno Ameriko obiskala, se preseli v južno Evropo, pride leta 1836 iz Italije na Tirolsko, na Parsko v Avstrijo in Ilirijo, v ktere glavno mesto — slavno belo Ljubljano — dospem kmali po njeni žalostni ločitvi. Tudi tu je morila, pa, hvala Bogu! pametno ljudstvo našla. Dalje nasl.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Prevzvišeni gospod deželni poglavar baron Edv. Bah je razglasil klic do prebivavcev naše

dežele, da naj prihité v pomoč mnogim prebivavcem na Dolenskem, kateri terpe veliko silo in pomanjkanje. Naj hujše je v okraju trebenskem, zatiškem in žužemberškem, pa tudi po nekterih krajih novo-meškega, kerškega ni kostenjevskega okrožja. Strašna suša lanskega leta ni le ozimine tako zamorila, da še semena niso dobili, temuč je udušila tudi seno in otavo, da so mogli živino pod nič prodajati, in te, ktera jim je ostala, nimajo zdaj s čim pičati. Že so jeli slamo s stréh tergati, da jo živini kladejo. Enako slab je bil pridelek po nogradih. Pridružile so se tudi druge nesreče, toča, ogenj itd. Deželni poglavar je sam te kraje une dni ogledal in se prepričal njih reve in stiske; torej kliče prebivavce kranjske dežele, katerih usmiljenje se je že tolikrat tako lepo skazalo: Naj pomagajo svojim ubogim bratom z dobrotnimi darovi v denarji ali v živežu. Darove sprejemajo: C. kr. deželno predstodstvo, mestna gosposka, časniki; po deželi pa kantonske gosposke in duhovstvo.

Št. Peter v Ljubljani. Z. 11. januarja so izročili milostni gosp. dr. J. Z. Pogačar večnemu pokoju truplo svojega nekdanjega součenca, ranjcega šentpeterskega fajmoštra g. Luka Cirar-ja. Govorili so tudi slavni govornik v šentpeterski cerkvi nekatere besede farmanom v slovo od ranjcega g. očeta. Govora nekoliko naj omeni Danica. Zadnjič ste zbrani, farmani šentpeterski, krog svojega ljubijočega gosp. fajmoštra, ki so izmed zadnjih 5 g. fajmoštrov prvi pri vas delali do smerti v vinogradu Gospodovem. Bili so gospod zmiraj priden, učenec in duhoven. Pri vas so bili 15 let kaplan in zdaj fajmošter 10 let. Kako so pastirovali? Tako, da jih pozabiti ne bote mogli. 1. Cerkev znotraj in zunaj vsa prenovljena priča ljubezen vašega ranjcega g. fajmoštra; čudi se marsikteri popotnik, ko pride v ta tako veličastni hram Božji. In glejte, to ni majhna reč: toliko lét delati pri cerkvi; upam pa tudi, da ta skerb za svetišče bo veliko odločila na tehtnici Božji. 2. Bili so ranjki mil in prijazni gospod v obhodu vsacemu, visocemu in nizkemu dober. Zopet to ni majhna reč. Cel dan drugim darovati, poslušati njih pritožbe in prošnje, in za plačilo večkrat še kako grenko slišati. Upam, da tudi to bo globoko potegnilo na tehtnici Božji. Gospod, več pa, da smo prah in pepel, tudi so mileje sodbe tvoje, kakor ljudje sploh znajo soditi: odpusti ranjcemu, če imajo kaj zlega še nad seboj; sej si jim bil naložil breme angeljskim ramenom pretežko. Ravno zato bomo tudi danes še v tej cerkvi, kjer so rajni tolikrat povzdigovali Jagnje nedolžno za vas, opravljali dar nove zaveze njih duši v prid. — (Obernejo se gospod govornik proti rakvi.) Dragi prijatelj, častiti g. fajmošter, prosim te, daj še en nauk, zadnji nauk, svojim ovčicam, ki so poslednjič zbrane krog tebe. (Proti ljudstvu): „Bodite pripravljeni,“ to je beseda, ki jo iz mertvaške rakve govore zadnjikrat g. fajmošter vam. G. fajmoštra poklical je Bog takorekoč še z orožjem v roki; ker pred malo dnemi so vam opravljali še službo Božjo. Ravno tako tudi vi ne veste ne dneva ne ure.

Ni vidila kmalo Ljubljana, da bi bilo toliko kmetiškega ljudstva šlo z mertvaškim sprevodom sredi po mestu. Živ dokaz, da Slovenec res spoštuje svoje duhovne. Hvala vam pa tudi, močje v kožuhih, ki ste nam, ki nosimo suknje, dali tako lep nauk, kako naj hodi verni Slovenec za pogrebom. Vi ste bili lepo go-loglavi in ste molili, mi pa smo za rakiijo pokriti šli (ker je že taka razvada) in do malega kramljali. Vender pa le sama molitev koristi temu, ki se spremlja do tihega groba.

Iz Ljubljane. * „Kaj je z Maticeo?“ — Dne 11. t. m. je imel Matičin odbor drugo očitno sejo, v kateri so sporočevali posebni razbori, kaj se je doslej

delalo in storilo, in zakaj se z obetanimi bukvami še ni moglo na dan. Sklenilo se je potem, da dobijo udje Matičini za leto 1865 tri reči, in sicer: a) Erbenov spis o Kranjski in Koroški v slovenski prestavi. Dasiravno je romala ta že ssem ter tje, vendar še ni tako doveršena, da bi se smelo koj tiskati, toraj je sklenil odbor poprositi g. Cigale-ta, da jo blagovoljno doverši in tako izroči v natis. — b) *Zgodovino Slovencev*, kakor jo je spisal po naročilu nekdanjega društva slovenskega g. Terdina. Una knjiga je čisto znanstvena, ta pa bolj domača, in ker ministerstvo na prošnjo zgodovinskega društva ne misli dati na svetlo zgodovine kranjske dežele, bode ta gotovo vstregla vsem, kateri želijo dobiti ob kratkem pregled o djanji in nehanji svojih prednikov rojakov. Da bode primerna, jo bodo pregledali gg. dr. Vončina, dr. Kosta in L. Svetec. — c) *Letno sporočilo* o tem, koliko premore in kako se ravna Matica, kakor vevljajo tudi njene pravila. Poslale se bodo te reči o svojem času le tistim, ki bodo s plačevanjem v redu. — Zakaj pa ni „*Letopisa*“ na svetlo, kakor je sklenil Matičin odbor v svoji prvi seji 22. junija, in kakor se je bil razglasil načrt za-nj po „*Novicah*“, kakor so ga posneli in ponovili tudi drugi časniki slovenski? Zato, ker je bolje ne začeti, kakor pa začeti in ne moči napredovati. Dasiravno se je pisarilo do mnogoterih pisateljev, so poslani spisi vendar premalo tehtni, in ravno taki, kateri so se poprej potegovali za *Letopis*, niso poslali nič. Posebej se pač vsem ni moglo pisati, zlasti takim ne, kjer je očitno, da jim je blagor Matičin pri srcu, kakor p. Daničinemu g. dopisniku iz Maribora. Po 2. §. svojih pravil ima društvo dajati na svetlo dobre, čisto znanstvene, pa tudi ljudstvu primerne spise. Kako težko je to splošnovati, posebno ob času, ko državna zidarija ali politika tako močno vlada misli in serca in celó roke, kdo ne vé? Koliko jih je Slovencev, ki bi se pečali in pečati mogli le z znanstvenimi deli? Dajati na svetlo ljudstvu primerne spise — ta namen ima tudi družba sv. Mohorja, ktera je v resnici postala sredotočje, ki lepo družji majhno število pisateljev, ter jim pogum daje za domovino se truditi (prim. *Večernice* itd.) Prav je, da se Matici v spodbudo in posnemanje priporoča družba sv. Mohorja: toda pri tem se ne smé pozabiti, da se je tudi ta vila in vila, dokler se ni razvila tako blagovito, kakor se kaže Slovincem zdaj, — in kdo ne vé, zakaj? Ker se je postavila na trdne tla. Ali pa že ima Matica tako trdne tla, in ali jih bo kdaj dobila? — Prav je omenil g. dr. Bleiweis v 2. seji odborovi, da se družbi ne more očitati, da spi, ker še prav za prav ni oživela, in g. dr. Toman, da se doslej dela še le ulnjak, v kterega moramo zbirati in nabirati, da se bo moglo kaj poslati po slovenskem svetu, in da pravi rodoljubje, gledé na Matičine začetne zadeve, od nje zdaj še preveč tirjali ne bodo. Prvo leto je velik dobrotnik povzdignil Matico, in razveselil družnike: tudi drugo leto bode, ako Bog da, zadostilo, če tudi nekoliko pozneje. Sedanji odbor je pričel delanje svoje še le 22. junija. Obžalovati je res, da se ni večkrat sklical v tem času, — ali odbor ne more za-to! Nekaj ni bilo zadostne tvarine, nekaj je pa tudi težko ga zbrati, ker odborniki so po vsem Slovenskem, in brez vladnega poroka seja biti ne smé. Ali, da odbor ni bil brez dela, in da so tudi na tanko doveršene vse opravila, ktere je spolnoval poprej plačani tajnik, je seja spoznala iz sporočila sedanjega tajništva. To je gotovo, da je tudi pri nas, kakor povsod mnogo tistih, ki kličejo, malo tistih, ki delajo! Želeti bi bilo, da bi pridniše spisovali knjige, ter jih pošiljali Matici, ki bo dobre reči vselej rada sprejemala in razširjala; s srednjimi

ali slabimi pa si ji ni treba prehiteti. In ravno iz tega ozira nam je žal, da je Matici izvrstna Fabiola v slovenski prestavi — se vé da brez njenega zadolženja — zastala. Bog daj, da bi pa z odmenjenimi in v prihodnje z drugimi knjigami pridobila si — zaupanje in hvaležnost poštenih Slovencev!

Iz Ljubljane. Notranjci so ss. treh Kraljev dan poslali zaupnico svojim gospodom poslancem: dr. Bleiweisu, dr. Kostu, dr. Tomanu in L. Svetecu, v kateri tudi željo izrekajo, da naj bi se v zbor le taki možaki volili, kateri so res vredni zaupanja. Prvi list „*Ilirskega Primorjana*“ ima oddelke: „Pri sv. Ivanu v Verdelih (vvodne besede); Avstrija: teržaško-mestne in okolične zadeve; zmés.“ Izhajal bode po dvakrat na mesec. Velja 1 gld. 60 soldov za celo, 80 s. za pol leta. Dobro in veselo je, da imajo slovenski Teržačani vendar enkrat en list v svojem jeziku; nemilo pa je, da vselej ravno v nedeljo izhaja! Če morebiti iz tega namena, da imajo ljudje ta dan naj več časa za branje, naj bi se rajši v saboto izdajal, ker tako bi ga ležej že v nedeljo v rokah imeli. Naj tedaj spremeni dan in se zanesse, da se bo potlej veliko bolj prikupil katoliškim Slovincem.

Iz št. Vida. V novo pratiko se je letos neprijetna zmeta vrinila. Praznik Marijneg oznanjenja, ki ga bo Cerkev obhajala v ponedeljek po Beli nedelji, se je rudeč natisnil, namesto črn, zakaj ljudstvo bo ta praznik praznovalo Cvetno nedeljo. Prosimo gg. duhovne, da naj ljudstvu to zmoto pojasnijo. P.

Iz št. Vida nad Ljubljano, ob novem letu. Bog daj srečo Slovincem in slovenskim umetnikom! Kar je Vodnik pel Kranjskomu Slovincu: „Za uk si prebrisane glave, pa trdne in čedne postave; Sreča te išče, um ti je dan,“ ostane resnica na veke. Ni je učenosti, ni umetnije, v kterih bi Kranjci ne imeli obilno izvrstnih mož pokazati. Le neka boječnost ali premajhna zaupnost in serčnost naših ljudi, še bolj pa nekako zaničevanje, s kterim so poptujčeni domorodci dozday radi vse, kar je domačega, v nič devali, češ, kaj bo neki iz Kranjskega dobrega prišlo? te in druge take zapreke in spotike so do zdaj zadrževale naprejke mož iz našega slovenskega roda, in so jim dostikrat viši stopnje omike in izurjenja zapirale. Odslej ne smé več tako biti. Le naprej, bistre glavičice slovenske!

Ta pot naj oznani „*Danica*“ verlega Slovenca, izvedenega in izurjenega orglotvorca gospod Franceta Goršiča, rojenega Slovenca, Ljubljanačana, ki se je od mladih rok po vsih pravilih in stopnjah učil umetnosti orglotvorstva pri znanih mojstrih v Ljubljani in na Dunaji. — Njegove perve orglje, ki jih je postavil v Ljubljani v ternovski cerkvi, so mu tako dobro stekle, da njegov dunajski mojster Hesse, ki jih je bil prišel memo gredé v Ljubljano poslušat, je bil prisiljen priznati in reči: „Gospod Goršič! s temi orglami, ki ste jih tukaj postavili, ste mene svojega mojstra prekosili. Bog vam daj srečo!“

Naš namen in tudi naša navada ni druge može ali mojstre grajati ali jih celo ljudem, kateri njih dela potrebujejo, odsvetovati, ampak hočemo le s svojim priporočilom novega umetnika v versto družih verlih umetnih mož postaviti, kateri je te stopnje in časti vredni. Še le trije nove orglje je g. Goršič do zdaj v naši škofiji postavil, v Ternovem, v stari Loki in na Žalini; pa pri teh orglah je pokazal, da umé vsim terjatvam dobrih, lepoglasnih in po naj novejših pravilih izdelanih orgel vstreči. Njegovo pihalo potrebuje prav malo prostora in tako tiho in gladko brez lopotanja in jecanja v piščalih, pa tudi tako lahko teče, da ga pri naj večjih orglah le nekoliko odrašen deček brez truda goni. Njegovi sapniki in sapni dovodniki, njegove piščali, lesene

ali cinaste, njegove zapirnice in zatornice, vse je posebno lično in natančno po vsih pravilih izdelano, da je res pohvale vredno. Kar se pa tiče mehanike, to je, gibanja od podperstnikov in podnožnikov do piščalnih zaklopnih, je vse to posebno gladko in lično izpeljano, vse vretenca so železne in tečejo v mešniku brez ropotanja in brez nevarnosti, da bi kje se plazilo, ali zastajalo, tako da moramo besedo izreči, da je v tem g. Goršič izversten umetnik, dozdej še ne premagan. Tudi poseben naturen dar tankega sluha ima gosp. Goršič, kakor je znano od našega ranjcega Riharja, s tim mu je le mogoče svoje piščali gladko vglasevati in blaglasno z drugimi vbiti, kakor malo kateremu mojstru tako. — Če še pristavimo, da je g. Goršič mož bistro glave, blagega serca, ponižnega in priljudnega obnašanja, mislimo da smo ga po vrednosti in pravici priporočili vsem, kateri njegove postrežbe potrebujejo.

Imamo po tem takim pet orglotvorskih mojstrov v deželi, namreč tri v Ljubljani, med kterimi je tudi g. Malihovski zavoljo pridnega prizadevanja po boljših iznajdbah in preuredbah orgle povzdigniti v višji popolnost glasa in v gladkejši igro, res pohvale vreden, in pa enega na Gorenskem in enega na Dolenskem. Veliko delavcev pa malo dela. — Pa tudi v tem upamo, da bode sčasoma boljše; sej je tudi veliko urarjev, pa imajo vsi dosti dela, ker ne delajo samo novih ur, temuč tudi narejene popravljajo. Mislimo, da je v deželi veliko orgel poprave potrebnih, in upamo, da se bodo cerkveni predstojniki tudi sčasoma zbudili.

Potočnik.

Iz Krašnje. — Po dolgi dolgi bolezni umerli so častiti gospod Gašper Švab, fajmošter dobski. V ponedeljek po svetih treh Kraljih, 8. pros. tekočega leta, izročilo se je njih truplo hladni zemlji, dušo pa smo priporočevali milosti Božji. Pogreb je bil ob desetih dopoldne.

Ranjki g. Švab bili so rojeni 2. pros. 1797 v Bohinju v bistriški fari, šli so še prav mladi deček v šolo, bili so izversten dijak, zvest prijatelj, mož prebrisane glave, človekoljuben, prijazen in postrežljiv gospod, in vesten in skerbni dušni pastir, pa tudi izgled prave keršanske poterpežljivosti v križih in nadlogah. Pastirovali so ranjki za fajmoštra v Dobu 31 let, vendar zadnjih osem let in pol so bili ven in ven bolni, mertvoud jih je bil zadel. Pri vsem tem pa opravljali so gospod Švab, da si tudi silno težavno, še zmiraj kolikor toliko svoje opravila. Tako so, kaj pa da s težavo, v začetku svoje bolezni še maševali in pridigali, in tudi pisarili; pozneje pa so tako opešali, da niso mogli več iz hiše, pa tudi sami brez pomoči se nič več niso mogli premikovati po sobi, zadnje leto so še skor da popolnoma oslepeli in oglušeli; pa vendar pri vsem tem so bili veselega in dobrovoljnega duha. Doživeli so štiri dni čez 69 let, in ravno na svojega godú dan, na praznik svetih treh Kraljev, so prevideni s svetimi sakramenti mirno v Gospodu zaspali.

Pogreb so vodili pri obilni množici ljudstva sami stolni prošt ljubljanski, prečastiti gospod Anton Kos, spremljani od mnogoštevilne duhovšine, svetne in redovne. Pridiga, ktero so gosp. prošt sami imeli, je bila resno opominovanje, pogosto spominjati se večnosti kakor zdatnega pripomočka k pravičnemu, bogoljubnemu življenju in k srečni smrti; mašo so peli semeniški vodja in korar visokočastiti gospod Janez Novak, stregla pri maši sta jim pa dva nekdanja dobska kaplana ranjcega gospoda Švaba, profesor bogoslovja gosp. dr. Leonard Kľofutar in gosp. Frančišek Karun, fajmošter v ternovskem predmestju v Ljubljani.

Ako je bilo že lepó viditi ta dva gospoda skazovati tako ginljivo spoštovanje in zadnjo čast ranjcemu, kte-

remu sta kdaj v ljubi edinosti pastirsko breme nositi zvesto pomagala, bilo je pa še ginljivše viditi in čutiti, kako občutljivo je zadela britka smert dvé serci, kateri ste vedno bili v pravi prijateljski, prav blagi zvezi združeni z ranjkim gospod fajmoštrom, kajti pri pridigi in pri sv. maši se je očitno naznanovalo, koliko in kaj so bili ranjki tema gospodoma.

Bili pa so ranjki Švab ne le res zvest in blag prijatelj, ampak tudi vseskozi dobrotljiv in gostoljuben gospod, vselej so radi vzeli od svojega in bližnjemu podelili; bili so ob enem olikanega, lepega zunanjega vedenja in sama prijaznost do svojih gostov; pečali so se tudi nekoliko s slovenšino, in pa ob času, ko je narodna zavest po Slovenskem še terdo spala; spisali in na svitlo dali so namreč pridige v domačem jeziku. Za farno cerkev so oskerbeli med drugimi rečmi novi veliki zvon, kateri veličastno doni in se razlega po sprelepi planjavi dobljanski. Bili so pa tudi vsi skerbni za pravi blagor sebi izročeni vernih, in reči se mora: rajni gospod fajmošter niso bili najemnik, ampak neutrudljiv delavec v vinogradu Gospodovem. Oziroma na njih bolezen pa moramo priznati, da so se ravnali po besedah modrega Siraha, ki pravi: „Ponižuj se v svojem sercu in terpi; — nosi kar ti je Bog naložil; druží se z Bogom in bodi poterpežljiv.“

Zatoraj pa ostanejo blagi ranjki v milem spominu pri vsih, kateri so jih poznali, sami pa naj počivajo v miru, in sveti naj jim večna luč nebeška!

Z Gorenskega smo prejeli dopis, kateri svari Slovence zoper silno izseljevanje v druge dežele, bodi si kamor koli, zlasti pa na Kavkaz pod Rusa, kateri pri ubozih Paljakih očitno kaže, kaj namerja s katoličani. Javalne, meni pisavec, bi naši rojaki zveličanje našli, ko bi tudi prišli na popisovane „sreberne“ hribe, „zlate“ doline, na tako imenovano „goro zveličanja“, in naj berže bi na tisti „križni gori“ le preveč križev našli. Pisavec razkazavši mnogotere nevarnosti zastran vere pod Rusom pravi nadalje v neki meri to-le:

Ne bilo bi odveč, ako bi Danica večkrat, kar preseljevanje v tuje dežele tiče, kakovo pametno in modro besedo spregovorila. Obilno se dandanašnji po nemških in slovenskih listih piše o preseljevanju v tuje dežele, ter se ljudem obetajo sreberni hribi in zlate doline, se lepe nade delajo, s kterimi se mnogi motijo in v svoji domacii še bolj nezadovoljni bivajo. Zoper to naj se Danica ustavlja, ter ljudi prenačlice, nepremisljiva in nesreče varuje. „Povsod je dobro, domá pa naj boljše.“ — „Dalje ko kdo gre, dalje mu kažejo.“ — Smé se za gotovo terditi, da dobrih, pobožnih kristjanov, pridnih in delavnih ljudi na Kranjskem še ni preveč, da bi jih bilo treba v tuje dežele pošiljati, z lenuhi, potepuhi, gerduhi itd. pa nobeni deželi ni pomagano. Ako bi bil pa kdo vender tako srečen, da bi zbral in zdergnil vse malopridneže, n. pr. taté, postopače, berače iz lenobe, pretepače, neslane bahače, pijance, zapravljivce, preklinjavce, pridušavce, rotivce, ponočne keršene čuke in sove, vse tisto osebstvo, ki je ostudniši od blata na cesti, in kar je take in enake pare in soderge odveč, da bi jih odpeljal, bodi si v serce srečne „Arabije“ (Arabia felix), ali kamor koli si bodi v kak paradiz, ali saj v kake vice, da bi se očistili: takemu bodo gotovo vsi ostali hvaležni, kovali ga bodo v zvezde in rekli, da je kaj imenitnega iznašel in nezmérno dobro delo storil za človeštvo!

V Beljaku, kakor „Slovenec“ piše, so tudi napravili rokodelski pomočniki družbo med seboj, ktera se je 6. pros. očitno pričela. Celo iz Celovca je čez 70 ljudi nalaš prišlo k ti slovesnosti, ki se je prav moško in veselo opravljala s petjem, glasbo in govori. — Te družbe so silo dobre in koristne, in treba bi

bilo, da se po mestih in terjih bolj razširjajo. One ne le da mlade rokodelce mnogih razvad in napak obvarujejo ter modre in poštene ohranijo, ampak tudi prebivavce svojega kraja, tudi iz naj višjih stanov, sem ter tje s poštenimi vesellicami razvedrujejo in tako pripomorejo, da se stanovi med seboj manj ločijo. To je gotovo v velik prid. Te družbe imajo tudi to prednost, da razne narodnosti po bratinsko zedinjajo, ker tukaj se razloček ne dela, kakošnega je kdo naroda, — vsi so bratje po keršansko. Ni torej čudo, kar smo slišali: da naj višji gospodje in gospé so rekli, da nobena izmed vsih raznih družb jim ni tako všeč, kakor družbe rokodelskih pomočnikov. Se enkrat bodi rečeno: Te družbe bi se mogle bolj pomnožiti, vsi rokodelski pomočniki naj bi k njim pristopili, in potem bi tudi ložej večkrat pridni družniki kake veselice napravljali.

S Ponikve, 9. pros. — š. Ker je ravno zdaj čas, da se pripravljajo nekteri za popotvanje v sveto deželo, se mi primerno zdi sledečo opombo zastran tega popotvanja po Danici naznaniti. — Slišal sem, da je vrednik Tuvora v Beču namenjen tudi letos neko družbo — (Gesellschaftsreise) za popotvanje v sv. deželo osnovati. V svojem valbilnem razpisu obeta za 250 gold., ktere ima vsaki družnik — k večjemu 40 oseb — vložiti. vse navadne popotne stroške sam plačevati in sam to družbo voditi, ali ji dobrega voditelja oskerbeti. To je mikavna, pa zapeljiva obljuba, ki je bila tudi mene pripravila k tej družbi pristopiti. Pa nekatere dni potem — v začetku prosenca 1865 — sem v „Salzburg. Kirchenblatt-u“ bral sostavek o razločku med Tuvorovo in Severinovo napravo za popotvanje v sv. deželo, in po tem sostavku o namenu oboje družbe bolj poduččen sem rajši Tuvoru za aro poslanih 50 gld. pustil in k uni družbi pristopil, ktero sedanji komisarijat za sveto deželo — kakor poprej Severinovo društvo — vravnava in oskerbljuje. In res k svoji sreči sem bil to storil, pa tudi dva mojih duhovskih tovaršev, kakor sem se bil pozneje sam prepričal. Tuvorovi popotniki so mógli mnoge potroške, ki je kazalo, da jih bo Tuvora plačeval, sami plačevati, p. voznino za prepeljevanje na barko in iz barke na suho zemljo, vstopnino v imenitne poslopja, p. v muskije ali turške tempeljne. Kdor je hotel obiskovati Egiptovsko, p. Kajro, piramide, je mógel sam vse plačevati, kar okoli 50 gl. znese. Tuvorovi so imeli samo 8 ali 9 dni se v Jeruzalemu in okolici muditi, kar še za enkratno obiskovanje imenitnih svetih (sanctuariorum) zadosti ni; v Betlehemu so le samo pol ure se mudili; večega in lepšega dela sv. dežele, Samarije in Galileje, kteri pot čez 100 gold. vzame, pa celo niso obiskovali. Kake romarske pobožnosti opravljali ali se jih vdeležiti po takem celo mogoče ni, in komu bi se ne storilo milo po tako svetih krajih hoditi, pa brez dušne koristi in prida? Tako popotvanje v sv. deželo se mi vidi kakor v Jeruzalem le na uro gledat hoditi in svoje oči past — za samo radovanje — Vergnügungsreise — brez pravega romarskega namena in duhovnega dobička. Skoda za čas, za denarje in za gnade, ki se zapravijo po takem potu. Tako popotvanje pravega romarja zadovoljiti ne more, kakor so mnogi Tuvorovci bitko poteževali.

Vse drugač pa je pri romarski družbi, ktero dunajski komisarijat za sv. deželo vodi. Za 430 gold. (v srebrni), ktere ima romar vložiti, se plačujejo vsi občni stroški celega popotvanja, ki okoli 70 dni terpi, — samo v sv. deželi čez 40 dni. Ta popotna družba je lepo vravnana, po komisarijatu povsod, kamor pride, že napovedana, dobro sprejeta in oskerbljena, in se toraj bolj zadovoljna in z obilnimi gnadami obogatena domu verne, kakor pa Tuvorova. — In če se z vloženi 430 gld. modro in varčno hišuje, se še več ali manj

prihrani in po dokončanem popotvanji med popotne družbane razdeli, kakor je leta 1865 vsaki romar te družbe še nekaj čez 30 gld. nazaj dobil. (Da se več denarjev prihrani, je posebno potrebno z jutrovci varno se pogajati, namreč ne hitro za kako reč ali službo toliko obljubiti, kolikor tirjajo, kajti oni ptujcem silno precenijo vsako reč, če pa vidijo, da ptujec toliko dati noče, ali jih nekoliko v strah vzame, tudi ceno znižajo, kakor judje.

Iz Amerike.

(Konec.)

Še jih je čakalo kakih 50 za spoved, pa voz pride po-me in treba je bilo odriniti nazaj v Faribolt. Prav smilile so se mi duhovne lačne ovčice; eni so prišli vsaki dan kakih 8—12 milj daleč, ter so se mogli zopet teš domú napotiti, ker niso mogli vsi opraviti spovedi; pa kaj sem hotel bivši pod vodstvom družega, nisem mogel dalje ostati; tolažil sem jih, da kmalo zopet duhoven pride; pa oj, kmalo sem videl, da je drugod še večja sila, in tako se je kmalo na velikanski žetvi na revne Kilkance pozabilo in se le v vsakem kraji po večjem opravilo, kar je bilo mogoče. — Precej pozno zvečer se pripeljem v Faribolt, kjer sem se prav sladko opočil, ker ta večer ni bilo treba do polnoči ali celo do ene pridige študirati. Drugi dan jo vdariva na južno stran od Faribolta in se voziva 38 milj po samih travnikih. Tu se mi ni bilo treba z rokami in nogami loviti, da bi z voza ne padel, temuč mirno sem premišljeval čudno naravo; kakor daleč oko pelja, so samo tihi zarašeni travniki (prairie). Jerebice zraven voza skačejo kakor domače putke; grozovite trume žerjavov se po prostornih krajih mogočno sprehaja, tu in tam zažvergolé brezštevilne trume nekih črnih ptic iz trave izferčaje; vedno se kaj novega mičnega vgleда. — Okoli desetih zjutraj ostaneva v neki hiši, ter previdiva bližnje naselce in se koj popoldne naprej podava proti mesticu št. Mary's. Na potu sva še po več krajih obstajala in spovedovala. Tako prideva že pozno zvečer do neke hiše pri krasnem jezeru, kjer so uni gospod prenočili, jaz pa sem se še kakih 5 milj dalje peljal do nekega sela, kamor sem še le okoli enajstih po noči došel. Mislil sem, da bo treba klicati in terkati, pa so ravno zunaj pri velikem ognju v kotlu molases (sok sladkornega tersta) kuhali. Tu ni bilo veliko naselcev, tedaj sem že dopoldne drugi dan vse spovedal in druge potrebne reči opravil do pol dveh popoldne. Kosilo so prav dobro pripravili; pa koj po maši stopi k meni neki mož, ter me poprosi, naj hitro hitro grem k nekemu bolniku, ki je prav nevarno bolan. Ni bilo tedaj misliti na kosilo, urno konja zasedem ter jaham v galopu čez travnike, 7 milj daleč. Ni bilo ravno tako nevarno, kakor sem mislil, vendar neizrečeno je bil mož vesel duhovna, preserčno je Boga hvalil za milost, ki mu jo je dodelil, ker že je mislil, da bo treba iti na dolgo pot v večnost brez dušne hrane, kakor več družih, ki zavoljo daljave ne morejo dosti hitro duhovnega dobiti. Ko sem revnega v Božjo voljo čisto vdanega bolnika previdil, sem se koj napotil do družega misijonskega stojišča, kamor sem zvečer prijahal. Večerja mi je precej dobro dišala, ker je bila ob enem tudi zajutrek in kosilo. Drugi dan sem jih tam nekoliko spovedal in okoli enajstih v šolskem poslopji maševal; po maši sem šel tistega bolnika obhajati in tako se mi je zopet do štirih za zajutrek zapoznalo. Proti večeru pridejo uni duhoven z vozom za mano, tedaj se koj zvečer peljeva v mestice št. Mary's. Tu se je pa odperlo polje, da se ni dalo kmalo požeti, ako-ravno sva oba skoraj celi teden delala od zjutraj do noči. Akoravno je tam mnogo protestantov, ki se že jeze tresejo, ako le besedo „catholic priest“ (kat. duhoven) slišijo, sva bila vendar tu sploh tako lepo spre-

jeta in spoštovana, da nikjer tako ne. Tu imajo katoličani lepo cerkvico, pa že dolgo dolgo zastoj po duhovnu zdihujejo, le vsake 2 ali 3 mesece jih eden obišče, ako ni zadržan. Nikjer nisem imel skoraj toliko dušnega veselja, kakor tu, ker posebno potem, ko sem jaz ene dni sam še tam poostal, so prišli naj terdovratnejši, zastarani grešniki, ter so, kar človek namreč razsoditi more, še naj boljše, naj bolj skesano svojo spoved opravili, mnogo jih je ptuje blago nazaj dalo, zastarene sovraštva poravnalo itd. V torek 10. vinot. smo sklenili lepi misijon s precej krepko pridigo za slovo o svetih dolžnostih, ki jih mora vsaki kristjan spolnovati, ako hoče zveličan biti; ljudstvo je bilo sploh prav ginjeno. Še tisti dan se napotim nazaj proti Fariboltu. Prenočiti sem mogel med potjo v neki revni hišici, kjer sem drugi dan maševal in jih tudi nekoliko spovedal. Precej pozno zvečer pridem v Faribolt, kjer me je več oseb za spoved pričakovalo, ki so se sramovali spovedati se domačemu duhovnu, ter mu odkriti pekoče rane, ki so jih že leta in leta sklele. Ravno tisti večer sem spovedal in kerstil tudi nekega odraslega protestanta, ki je v kat. cerkev prestopil in se že popred na to pripravljaj. Odvezal in kerstil sem ga, se vé da, s pogojem, ker se ne vé, ali je bil prvi kerst po protestantovski šegi veljaven ali ne; ako je bil veljaven, veljá tedaj tudi spoved; ako pa prvi kerst ni bil veljaven, pa se vé, zdaj kerst vse zbrise. Tako je navada delati tu vselej pri konvertitih, kadar se nad veljavo kersta dvomi. Drugi dan sem imel zopet več oseb za spoved, popoldne pa sem kerstil neko priletno bolno indijanko, ki je bila tudi že popred podučena v naši veri, vendar smo jo po tolmaču še podučevali, kar se je dalo. Mnogo indijanov in indijank je gledalo to slovesnost. Neka prav izobrazena indijanka je bila botra; sama je prav prijazno podučevala bolno ženo, je z njo molila itd., kar mi je neizrečeno dopadlo. Nekoliko Siou-indijanov je namreč poostalo, ter se blizu Faribolta naselilo in si na lepem homcu navadne šotore postavilo; le žalibog, da so skoraj vsi presbiterjani, ker z denarji in drugimi darili so jih pridobili in jih še zdaj krepko podpirajo, ker sami veliko delati nočejo, kakor se vidi.

13. oktobra sva šla z unim gospodom na misijon proti juterni strani, 60 milj ali še čez 20 ur od Faribolta v mesto Austin. Celi dan sva podila, kar se je dalo čez neizmerne travnike; po 15 ali celo 20 milj je ni hiše, prazen leži svet, kakor daleč oko peljá. Vidijo se brezštevilne trume divjih rac, gosi, jerebic, žerjavov itd. — V mestu Austin so skoraj sami protestantje, le v okolici mesta so irski katoličani. Ker je tisto hišo, kjer so popred katoličani vselej Božjo službo imeli, kadar je duhoven prišel, nek protestant kupil, sem mogel tedaj v protestanški hiši sv. mašo brati, kar mi je bilo grozno težko. Ko sem spovedoval v neki sobici, so poredni protestanški fantalini vedno na vrata terkali, vpili in se smejali. Hvala Bogu, da bo kmalo dodelana prelepa nova cerkev. Tam bi bilo pač lepo stojišče za misijonarja, marsikterega oslepljenega protestanta bi si s časom pridobil in okoli misijonske staje obiskoval, kjer jih tisoče brez duhovne hrane na duši umira. Tu sem pel slovesno sv. mašo, prav prijetno so peli in z gosli petje spremljevali. Po maši se je pobiralo za novo cerkev; in prišlo je okoli 400 dolarjev, drugo nedeljo zopet 200 dol. Iz tega se lahko vidi, da jih mora biti mnogo, in da so voljni vse storiti, da bi le duhovna dobili. Zdaj imajo terdno upanje, da duhovna dobé, koj ko bo cerkev dodelana; pa oj, težko bo kaj; nimajo ga škof duhovna, ki bi ga zamogli pogrešiti in tje poslati. Ako bi nas škof ne bili tako za gotovo popred že k Indijanom obljubili, zdaj bi bilo vse zastoj, eden bi mogel v Austin. Ko sva v mestu katoličane

previdila in otroke, ki so eni že sami prišli, kerstila, so jo gospod koj v ponedeljek nazaj proti Fariboltu odinili, meni pa po deželi 8 misijonov odločili, ki sem jih v treh tednih opravil. Pervo sem šel koj v nedeljo po kosilu na južno stran v Keneven, kjer sem drugi dan navadni misijon začel. Perva pridiga je bila o spovedi; dokazoval sem iz sv. pisma posebno potrebo spovedi. Koj po pridigi se oglasi neka prav izobrazena protestanka, ki se je že zdavnej metodiških šeg in neumnost naveličala, ter vsa nemirna resnice po katoliških knjigah iskala. V sv. pismu je bila tako izurjena, da sem se čudil; bilo jo je tedaj prav lahko iz sv. pisma prepričati, posebno ker je vselej pametnemu dokazu prav dala, ne pa kakor sploh protestantje, ki svojo tišijo in ženejo, akoravno se jim dokaže, da bi lahko z roko prijeli. Cela soseska je bila vesela, da se je njih sosednja, ki so jo vsi radi imeli, pokatoličila; posebno pa je to mozu všeč bilo, ker je sam katoličan. Tri dni sem jo učil, kadarkoli sem mogel kako uro časa vjeti: kadar sem pa spovedoval, sem ji pa pokazal, kaj naj bere, in potem vpraša, ako nad kako resnico naše vere dvomi. Tako je zvesto nauk poslušala, da je na vse pozabila; vse tri dni ni šla nič domú, ter se le tu pripravljala za imenitni prestop. Tretji dan zvečer je v pričo dveh móz pred altarjem dolgo, nalašč pripravljeno vero slovesno molila, in na zadnje očitno prisegla vsako naj manjšo resnico kat. vere do konca življenja verovati in terditi. Potem sem ponovil samo kerstne ceremonije, ker bila je že popred odraščena veljavno keršena: potem sem jo spovedal in odvezal od krive vere itd. Na zadnje pravi: „Upam, da bom z Božjo pomočjo dobra katoličanka in da se bomo enkrat skupaj veselili, ki si zdaj eden drugemu v nebesa pomagamo.“ Naj bolj jo je prepričal dokaz, da katoličani vsi in povsod enako vero imajo, protestantov pa ima skoraj vsak drugačne mnenja, kakor mi je tudi rada poterdila. Prav vesel sem bil tedaj 17. okt., ko sem to osebo v kat. cerkev sprejel. Pokazuje, da bo tudi zunanje pričala svojo vero, vzame koj po maši v pričo vsih blagoslovljene vode, ki jo saboj na dom nese. Od tam sem šel ves zadovoljen zopet v drugi misijon proti juterni strani, kjer sem po več hišah spovedoval, kerševal itd. 20. oktobra zvečer sem bil poklican k neki bolni ženi 20 milj daleč. O kako je bila pač vesela zapušena reva med samimi protestanti v revni koči, ki je bolj slabemu hlevu, kakor hiši podobna; moža so ji vzeli v vojsko in ga ni še nazaj. Sama ni vedela, kako bi bila bolj Boga zahvalila za veliko milost, ki ji jo je dodelil. Ako človek leta in leta duhovna ne vidi, potem vé, kaj se pravi na duši lakot terpeti, ako je čisto ne zamori in v tiho globoko spanje ne zaziblje. V sobo stopivši pozdravim in sv. Rešnje Telo na mizo postavim. Ali protestantiške babe so gledale debelo, nobena se ni zmenila, samo bolna reva je čutila, kdo jo je prišel obiskat. Ko sem spovedovati začel, sem jih komaj spravil iz sobe. V sobi je bilo vse temno, postavim stol zraven postelje, pa ko se hočem uvesti, se mi stol prekuene in komaj sem se vjel, da nisem sam padel. Truhleni tlak je imel namreč povsod lukne, da še stola nisem mogel postaviti. Med spovedjo se mlado tele v hišo priklati, za njim velik pes in malo je manjkalo, da mi nista mize prebernili. Po noči od tam nazaj gredé do mis. staje me je tako zeblo, da še skoraj nikoli tako ne, ker noči so bile že grozno merzle, jaz pa čisto lahno letno napravljen. Drugi dan sem šel še dalje proti jutranji strani v Adamstown blizu države Jove, 90 milj ali še čez 30 ur od Faribolta, kjer imajo duhovna. Tu sem naj boljše ljudi najdel v vsem misijonu. Je kakih 20 nemških in kakih 14 irskih družin; imajo lepo cerkvico in vendar komaj vsako leto dva-

krat duhovna vidijo. Pridejo pa še celo iz Jove v Adamstown, kar jih gré k tej soseski, tako da imajo eni ravno 100 mij dalječ svojega duhovnega pastirja. Tam sem ostal do 25. oktobra, sem vsaki dan nemško in angleško pridigoval in celo sosesko spovedal. Vreme je bilo ves čas neizrečeno gerdo, deževno, mraz, ki sem ga v svoji lahni obleki zadosti vžil, posebno ker sem se vsaki večer eno uro dalječ na stanovanje peljal in od tam zopet zjutraj nazaj k cerkvi, kjer sem celi dan ostal, samo okoli dveh popoldne sem hodil vsaki dan v bližnjo hišico kosila iskat. Ko je bilo v cerkvi vse opravljeno, me je že konj pred cerkvijo čakal, da sem jahal do bližnje hiše. Ljudje, ki so se za spoved čakali, so se ravno tako po hišah potaknili in si kaj kosila poiskali, kar tu ni težko, ker v Ameriki so ljudje sploh prav gostoljubni; v kaki hiši sem vidil, so jih po 20 ali še več k mizi vzeli in jih prav dobro pogostovali. Pa saj imajo obilno jesti, krompir je taki po Minesoti, da ga še nikjer takega nisem vidil; pšenice imajo eni celo bižo 3 tisoč mernikov, sploh pa po 800—1000 mernikov po boljših krajih. Ako bi bilo treba z rokami mlatiti, kakor pri vas, bi bilo pač celo leto dosti dela; pa tu gre kaj hitro s strojbo; ena sama velika in dobra namlati še čez 500 mernikov pšenice ali 1200 mernikov ovsa na dan. Ker vsaki mlativnice nima, jih pa okoli vozijo, ter rajtajo od mernika pšenice 5, od ovsa pa 3 centezime. Pa saj se nisem namenil tacih reči popisovati, tedaj nazaj na misijon. 27. oktobra zjutraj sem v Adamstownu slovesnost sklenil in se koj v naj geršem vremenu nazaj napotil, ker se mi je bilo že tako za dva dni zapoznalo. Med potjo sem bolj v strani neko naselstvo obiskal, kjer so me eni, ki so od daleč prišli, že tri dni pričakovali, da bi spoved opravili. To naj bi si marsikdo tudi na Kranjskem k sereu vzel, ki ima lepe prilike, pa jih ne rabi. Večina naselcev pa vendar ni mogla priti, ker je bila povodenj in ljudje čez reko niso mogli. 28. oktobra je pervikrat tu snežilo in medlo; odsvetovali so mi v takem naprej hoditi, pa ko so vidili, da hočem natanko delati po načrtu, ki so mi ga uni misijonar naredili, so me pa tako napravili v zimsko obleko, da bi se me bil medved vstrašil. Smejal sem se sicer misleč, da ni take sile mraz; ali na travnikih sem potem vidil, kaj je to, ko je burja tako brila, da ni bilo moč oči odpreti. Zvečer prideva do hiše, kjer navadno duhoven obstaja. Prav prijazno mi pride naproti stara irska mamka s pipico v ustih, se lepo priklone ter mi priljudno roko poda. V tem stojišča, ki šteje kakih 40 hiš, sem ostal 4 dni, ter večidel vse prevedil. Tudi tukaj se je marsiktera že dolgo zgubljena ovčica Zveličarju v naročje nazaj podala. Tu so mi pravili, da je ne prav daleč od tam več naseliš, po 15 do 30 hiš skupaj, vsi katoličani, pa jih skoraj nikoli duhoven ne obiše. Prav rad bi jih bil obiskal, pa mi ni bilo moč, ker se mi je bilo že tako zapoznalo. Mogel sem tedaj naprej v dva odločena misijona.

Iz Ljubljane. Deželni zbor je pomanjkanje terpečim Dolencem privolil 2000 gl. Zraven tega je sklenil deželno predsedstvo prositi, naj se pri vis. c. kr. vladi pozone, da se privolijo pomočki iz državne denarnice, kakor za druge dežele; in ko bi imelo spomladi semena za setev primanjkovati, da naj pripomore zaloga zemeljne obdelave.

— Ta teden je zapustil Ljubljano in se podal, po-
višan v visji službo, v Šlesvik-Holštanj gosp. Henrik Palka, c. kr. vojniški kapelan peš. polka št. 8. Omikani in ves priljudni in modri gospod. Moravan po rodu, si je v Ljubljani in po deželi pridobil veliko pri-

jatlov, s kterimi vsimi bi se bil rad osebno poslovil; ker pa to ni moč, torej po Danici naznanja serčno zahvalo vsim prijatom koder koli, se jim priporoča v blagi spomin in podajaje roko v slovo kliče: „Z Bogom!“

Razne reči. Na mizi teržaškega zbora je vladini predlog, da naj se poslanci čisto slovenskega teržaškega okrožja od 6 na 14 pomnožijo, mestni pa od 48 na 40 znižajo. To pravično tirjatev sta lansko zimo dosegla pri Njih veličanstvu slovenska rojaka Nabergoj in Primožič. — V ljubljanskem deželnem zboru je 13. t. m. dr. Bleiweis predlagal, kako naj bi narodovna ravnopravnost po šolah kaj pravice zadobila. V ljudskih in glavnih in normalnih šolah, razun na Kočevskem, naj je slovenščina učni jezik; v 3. in 4. razredu glavnih šol naj se uči nemščina ko učna tvarina; na realkah in gimnazijah naj je nekaj tvarinam slovenščina, nekterim nemščina učni jezik. — G. Svetec je baral, 1) zakaj ni bilo učenštvo naravoslovstva na realki dano g. Tušku; 2) zastran slovenšine v vradu, a) zakaj se ne ravna po vsih obstojnih poveljih, in b) če se bo odločil neznancem slovenšine kratek obrok, v katerem naj se je naučé. —

Kaj je kej norega po širokem sreću?

Razne novice. Kakor „Unità“ piše, bi se imeli svetli cesar v kratkem podati v Benedke. Njih pomilostovavna beseda se je že razlegla po Lombardo-Benečanskem. —

„Unità catt.“ pravi, da govori sv. Očeta v osebnih zaslišanjih, ali v vradnih sprejemanih so pač res imenitni; toda vselej naj težji reč razločiti, če so povedane besede res besede papežev. Sprejmejo se namreč s pomočjo spomina tistega, kateri ima srečo jih slišati, in lahko se zgodi, da poslušavec pri svojih naj boljših namenih pové svoje misli za misel namestnika Jezusa Kristusa. Torej svetva imenovani verli časnik, kdor želi zvediti misli in čutila Pija IX, naj jih pozveduje iz njegovih pisem, iz okrožnic (enciklik), iz papeških nagovorov, in ne iz družih virov. To naj velja tudi za odgovor „Opinioni“ 8. pros., ki pravi svojim bravcem: „Imamo natanko besede govora sv. Očeta do častnikov francoskih 1. novega leta.“ Natanko besede? Kdo vam jih je poslal? itd. —

G. Patterson, hišnik sv. Očeta, iz London-a, je v zboru severinske družbe na Dunaju 8. t. m. povedal, da v duhovni, kjer on pastiruje, navadno 5 do 10 katoličanov na teden prestopi iz anglikanstva v katoliško Cerkev. Eden njih naj bolj častitih bogoslovcev je nedavno bukve spisal, kako naj bi se katoliška Cerkev sklenila z anglikansko (reči bi se moglo: anglikanska s katoliško.) —

Kološki vikši škof Jožef Kunszt je 3. t. m. v Pešti po kratki bolezni umerl v 76. letu svojega življenja. 7. t. m. pa je umerl stolnobelograjski škof Em. Farkás (r. Farkáš) v 79. letu svojega življenja. — Dedni cesarovič Rudolf je dobil od Napoleona III za novo leto red častnega kardela, od kraljice Viktorije pa red modega traku. —

Iz duhovnije Vignizzolo na Padvanskem ima „Libertà catt.“ naznanilo, da poslednje sveto leto je bilo ondi prava slavna zmaga milosti zoper pekel, ne eden v celi duhovni ni ostal, da bi ne bil prejel ss. sakramentov. — Novi program Napoleona III je Italijo z Avstrijo zediniti. Vidi se že, kako je Bonaparte do čuda zednil Italijo s Španijo in kraljico Izabelo II z njenim vojenstvom! pravi „Unità catt.“ —

Večina hervaškega deželnega zbora je sprejela addresso gosp. dr. Račkiga.